

Ekoinovace – klíč k budoucí konkurenceschopnosti Evropy

- Ekologickou inovací je každá forma inovace, která vede k významnému a prokazatelnému pokroku směrem k cíli udržitelného rozvoje snížením dopadů výrobních procesů na životní prostředí, zvýšením odolnosti přírodního prostředí vůči environmentálním hrozbám nebo dosažením účinnějšího a zodpovědnějšího využívání přírodních zdrojů.
- Podporou nových postupů, technologií a služeb pro ekologičtější podnikání ekoinovace pomáhají Evropě dosáhnout většího potenciálu růstu a zároveň čelit společným výzvám, jako jsou klimatické změny, nedostatek přírodních zdrojů a ubývající biodiverzita.
- Ekoinovace jsou příležitostí i pro podniky. Pomáhají snižovat náklady, využívat nových příležitostí k růstu a posílit dobré jméno podniku u zákazníků.
- EU proto musí zrychlit proces přeměny dobrých nápadů v hospodářský a průmyslový rozvoj odstraňováním ekonomických a legislativních bariér, podporou investic a poptávky a zvyšováním veřejného povědomí.

Co jsou to ekoinovace?

Výraz ekoinovace označuje všechny formy inovací – technologické i netechnologické –, které vytvářejí podnikatelské příležitosti a prospívají životnímu prostředí tím, že zabraňují vzniku nepříznivých dopadů či omezují jejich rozsah, případně optimalizují využívání přírodních zdrojů. Ekoinovace jsou úzce spojeny s tím, jak využíváme přírodní zdroje, vyrábíme a spotřebováváme, a také s pojmy, jako jsou ekologická účinnost a ekologická průmyslová odvětví. Podněcují výrobní podniky, aby od řešení „na konci procesu“ přešly k přístupům zvaným „uzavřené smyčky“, které minimalizují materiálové a energetické toky změnou výrobků a výrobních postupů, čímž zvyšují konkurenceschopnost napříč mnoha obory a odvětvími.

Směrem k integrovanému přístupu

Komise v roce 2010 přijala strategii Evropa 2020 pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. Tento přechod k udržitelnému růstu bude zahájen právě rozsáhlejšími inovacemi a efektivnější správou přírodních zdrojů.

Cíle této strategie pomůže naplnit sedm stěžejních iniciativ včetně dvou iniciativ nazvaných Evropa účinněji využívající zdroje a Unie inovací.

Iniciativa Evropa účinněji využívající zdroje si uvědomuje význam ekoinovací a konkretizuje podporu stanovenou v řadě nástrojů politiky EU. S ní spojený Plán pro vytvoření Evropy účinněji využívající zdroje nastiňuje způsoby, jakými lze udržitelného růstu dosáhnout, a předkládá nástroje a ukazatele pomáhající určit směr přijímaných opatření na evropské i mezinárodní úrovni.

Unie inovací přináší odvážný, ucelený a strategický přístup a nové produktivní způsoby využívání a vynakládání našeho úsilí. Součástí této iniciativy byla výzva k přijetí tzv. Akčního plánu pro ekologické inovace zaměřeného na konkrétní slabiny, výzvy a příležitosti k naplnění cílů v oblasti ochrany životního prostředí prostřednictvím inovací.

Posílení konkurenceschopnosti a ochrany životního prostředí

Čisté a zdravé životní prostředí je nezbytnou podmínkou pro udržení prosperity a vysoké kvality života v Evropě. Stejně tak je ale nezbytná i silná a konkurenceschopná ekonomika.

Vývoj a prosazování nových řešení jsou základem pro uvolnění potenciálu k dosažení ekonomických přínosů prostřednictvím nižších nákladů, inovací a mezinárodního obchodu.

Ekologická řešení přitáhnou novou generaci špičkových výrobních technologií a služeb, zvýší konkurenceschopnost Evropy a vytvoří vysoce kvalifikovaná pracovní místa.

Evropa se musí zaměřit na podporu poptávky po inovacích. Evropská komise má s nástroji řízenými poptávkou, vytvářením sítí veřejných dodavatelů a rozvojem partnerství značné zkušenosti.

Rostoucí podnikatelský sektor

Problémy ochrany životního prostředí a omezené přírodní zdroje vedou k rostoucí poptávce po environmentálních technologiích a usnadňují vznik ekologických průmyslových odvětví. Evropa je díky svému silnému postavení schopna vést a určovat využívání síly inovací k řešení současných problémů. Je to také obrovská příležitost k intenzivnějšímu investování do tohoto rychle rostoucího odvětví.

Nové výzvy si žádají nová řešení

Svět čelí vážným environmentálním problémům, jako jsou změny klimatu, vyčerpávání přírodních zdrojů a ubývání biodiverzity. Proto jsou třeba nové ekonomické a sociální modely a technologie, které by měly jasně a výrazně pozitivní účinky na životní prostředí.

V tomto kontextu musí Evropa dokázat více s méně prostředky a maximalizovat efektivitu ve všech fázích výroby. Evropské podniky mohou pomocí inovací v oblasti ochrany životního prostředí zavádět udržitelná řešení, která lépe využijí vzácné zdroje a omezí nepříznivé dopady našeho hospodářství na životní prostředí. Díky ekoinovacím můžeme efektivněji využívat přírodní zdroje a zajistit hospodářský růst šetrný k životnímu prostředí.

Musí však být vynaloženo větší úsilí, neboť navzdory příležitostem, jaké ekoinovace podnikům nabízejí, jsou v jejich zavádění ještě mezery. Existují značné rozdíly mezi zeměmi a různými odvětvími a podniky, které zavádějí ekoinovace v dostatečné míře, je stále málo.

Proto Evropská komise zařadila podporu ekoinovací a odstraňování bariér mezi své priority.

Zůstat ve vedení

V odvětví, které je silně závislé na vývoji nových technologií, je zachování současné úrovně investic do výzkumu a vývoje nejdůležitějším předpokladem k tomu, aby si Evropa udržela své vedoucí tržní postavení. Aby byla Evropa konkurenceschopnější, zaměřil se Akční plán EU pro ekologické inovace na možnosti financování s cílem překlenout propast mezi technologiemi a uplatněním na trhu. Snahy o uvolnění prostředků na financování ekoinovací budou pokračovat jako součást víceletého finančního rámce pro období 2007–2013. Horizont 2020, rámcový program pro výzkum a inovace na období 2014–2020, posílí úlohu ekologických inovací a poskytne odpovídající finanční prostředky na realizaci Akčního plánu pro ekologické inovace po roce 2013.

Investoři jako banky, poskytovatelé rizikového kapitálu, investiční fondy a pojišťovny si čím dál více uvědomují možnosti, které environmentální technologie nabízejí.

Evropský ekoprůmysl dnes v Evropě tvoří významné hospodářské odvětví s odhadovaným ročním obratem 319 miliard eur, resp. přibližně 2,5 % HDP Unie v roce 2008, a přímo zaměstnává 3,4 milionu lidí.

Celosvětový trh pro environmentální průmyslová odvětví měl v roce 2007 hodnotu 1 bilionu eur, přičemž velkou část (450 miliard eur) zaujímaly energeticky účinné technologie.

Překážky na cestě z výzkumu na trh

Ačkoliv je Evropa lídrem ve vývoji nových technologií, může být někdy těžké dostat výrobek z vývojové fáze na trh. Vývoji a širšímu využívání environmentálních technologií stojí v cestě mnoho překážek.

Tržní poptávka po environmentálních technologiích ve veřejném i soukromém sektoru je z celé řady důvodů nízká. Patří k nim fixace na stávající technologie, cenové signály, které mají tendenci zvýhodňovat méně ekologicky účinná řešení, nesnadný přístup k financování a nízké povědomí spotřebitelů.

Přechod od tradičních k environmentálním technologiím je složitý proces. Může narážet na ekonomické bariéry, jako jsou vyšší investiční náklady v důsledku obecně vnímaných rizik a významné počáteční náklady. Složitý přístup k financování ztěžuje také cestu od kreslicího prkna k výrobní lince.

Systémy podpory pro inovativní podniky jsou nedostatečné a v celé Evropě je nutné zintenzívnit soukromé investice do výzkumu. Aplikovaný výzkum a zejména spolupráce mezi vědou a průmyslem potřebují větší podporu.

Podpora tržního uplatnění

Hlavní výzvou je tedy zlepšit celkové dopady výrobků na životní prostředí během jejich životního cyklu, podstatně zvýšit poptávku po šetrnějších produktech a výrobních technologiích a pomoci spotřebitelům vybírat na základě dostačujících informací.

Aby podnítila širší uplatnění technologií šetrných k životnímu prostředí, používá EU řadu nástrojů, včetně zadávání zelených veřejných zakázek, používání ekoznaček, ověřování environmentálních technologií, finanční pobídky, dobrovolné dohody a odvětvové normy.

EU navíc navrhla konkrétní finanční opatření, jejichž prostřednictvím se bude podílet na rizicích investování do ekoinovací. Pravidla týkající se státní podpory na ochranu životního prostředí byla upravena tak, aby umožňovala účinnější podporu inovativních technologií.

Kromě toho je prokázáno, že jako hnací síla inovací mohou fungovat i dobře vypracované právní předpisy na ochranu životního prostředí. Výsledky podniků, které takové předpisy dodržují, ukazují, že jejich celkové náklady se výrazně snížily.

Změna způsobu spotřeby a výroby

Existuje řada oblastí, kde nám technologie pomáhají řešit zásadní environmentální problémy, kterým musíme čelit. Ale technologie samotné nejsou odpovědí. Musíme změnit způsob, jakým spotřebováváme a produkuje zboží a služby. Tržní ceny mnoha běžných výrobků a služeb často neodrážejí skutečné environmentální a společenské náklady. Evropští spotřebitelé a výrobci musí v ekonomice orientované na nízkou produkci uhlíku, nízkou spotřebu energie a

Akční plán EU pro ekologické inovace (EcoAP)

Evropská komise se v rámci stěžejní iniciativy strategie Evropa 2020 – Unie inovací – zavázala k vytvoření Akčního plánu pro ekologické inovace zaměřeného na konkrétní slabiny, výzvy a příležitosti k naplnění cílů v oblasti ochrany životního prostředí prostřednictvím inovací.

Akční plán zahrnuje sedm cílených činností na straně poptávky i nabídky, ve výzkumu a průmyslu, jakož i v oblasti politických a finančních nástrojů. Opatření jsou realizována Evropskou komisí, celostátními a regionálními orgány, jednotlivými odvětvími a výzkumnými organizacemi. Nejdůležitějšími současnými prioritami je uvolnění finančních zdrojů a další opatření na podporu tržních příležitostí podniků, které se zabývají environmentálními technologiemi. Patří sem i vypracování důvěryhodného systému ověřování dopadů těchto technologií na životní prostředí, aby se posílila důvěra v ně. Na základě zkušeností s tzv. „hodnotící tabulkou pro ekologické inovace“ bude Komise sledovat a přezkoumávat opatření přijatá členskými státy a EU.

efektivní využívání zdrojů sehrát svou úlohu, aby byla planeta chráněna a uchována i pro další generace.

Vzájemná spolupráce

Důležitou úlohu při podpoře a propagaci nových technologií mají členské státy EU i jednotlivé regiony. Na základě předchozích zkušeností budou vytvořeny dobrovolné národní plány pro ekoinovace, které usnadní výměnu znalostí o příslušných politikách mezi členskými státy.

Evropská unie také spolupracuje s dalšími zeměmi a regiony s cílem podporovat trvale udržitelný rozvoj v celosvětovém měřítku. To je zvláště důležité pro rozvojové země, kde je řešení nepříznivých vlivů výrobních činností na životní prostředí a omezování dopadů rostoucí populace na omezené přírodní zdroje čím dál naléhavější.

Rozvíjející se ekonomiky zároveň evropským ekologickým inovátorům nabízejí významné trhy a možnosti partnerství. Evropská komise aktivně obhájí snížení nebo odstranění obchodních cel na ekologické výrobky, technologie a služby.

Financování ekoinovací

S cílem podnítit investice do environmentálních procesů a technologií vypracovala EU celou škálu nástrojů zaměřených na environmentální inovace a podnikání. V rámci programu EU pro konkurenceschopnost a inovace je k dispozici celkem 430 milionů eur na podporu ekoinovací různými formami pomoci, jako je financování formou rizikového kapitálu nebo vytváření sítí. Zhruba 200 milionů eur bylo vyčleněno na podporu projektů zaměřených na tržní replikaci ekoinovací, zasahujících do podnikatelského sektoru. Více informací najdete na: <http://ec.europa.eu/ecoinnovation/>

Dále existují možnosti financování environmentálních služeb a technologií z programu financování EU LIFE+. Z tohoto programu jsou spolufinancovány projekty přispívající k vývoji a předvádění inovativních přístupů, technologií, metod a nástrojů, zejména zaměřených na veřejný sektor. Více informací najdete na: <http://ec.europa.eu/environment/life/funding/lifeplus.htm>

Finančním nástrojem iniciativy Unie inovací je nový program EU Horizont 2020, rámcový program pro výzkum a inovace na období 2014–2020 s rozpočtem 80 miliard eur. Cílem programu Horizont 2020 je podpora nejen hledání nových řešení, ale také jejich testování, předvádění a tržní uplatnění, čímž se usnadní jejich přenos z výzkumu na trh a tím i plně využije financování ze zdrojů EU.

Další informace

Evropská komise, EcoAP:

<http://ec.europa.eu/environment/ecoap/>

Centrum pro ekoinovace

<http://www.eco-innovation.eu/>

Stěžejní iniciativa Evropa účinněji využívající zdroje

<http://ec.europa.eu/resource-efficient-europe/>

Stěžejní iniciativa Unie inovací

http://ec.europa.eu/research/innovation-union/index_en.cfm

Rámcový program Evropské komise pro konkurenceschopnost a inovace

http://ec.europa.eu/environment/eco-innovation/index_en.htm

Program LIFE +

<http://ec.europa.eu/environment/life/about/index.htm#lifeplus>

Horizont 2020 – rámcový program pro výzkum a inovace

http://ec.europa.eu/research/horizon2020/index_en.cfm

Úřad pro publikace

doi: 10.2779/2200

ISBN 978-92-79-26459-7

9 789279 264597